

dr hab. Sebastian Kozłowski

Uniwersytet Warszawski

(Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych)

R e c e n z j a rozprawy doktorskiej mgr *Marzanny Brylew* na temat:
„Zadania samorządu gminnego w świetle strategii rozwoju i planów
wieloletnich na przykładzie gmin powiatu chełmińskiego (2010-2014)”.
Olsztyn 2018, ss. 359.

Promotor rozprawy: prof. dr hab. Alfred Lutrzykowski

Promotor pomocniczy: dr Katarzyna Maciejewska-Mieszkowska

Autorka recenzowanej rozprawy podjęła mało eksplorowaną naukowo tematykę, istotną zarówno z poznawczego punktu widzenia jak też z perspektywy praktyki działania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.

Strategie rozwoju¹ i plany wieloletnie są odzwierciedleniem sposobu rozpoznawania zbiorowych potrzeb mieszkańców przez władze samorządowe, a także wyrażają kreowaną przez nie wizję przyszłości. W polskim modelu samorządu lokalnego utrwała się tworzenie perspektywicznych planów określających strategiczne cele rozwojowe w dłuższym przedziale czasowym. Strategie służą wyznaczaniu nowych kierunków działania. W tego typu dokumentach uwzględnia się cele i zadania operacyjne oraz źródła finansowania niezbędne do ich realizacji. W ich świetle jednostka samorządu terytorialnego nie tylko ma funkcjonować, ale również rozwijać się².

¹ Tytuł pracy po części naprowadza na potrzebę wypuklenia pojęcia „rozwoju”. Autorka na str. 118 podjęła pokrótce próbę definicji rozwoju lokalnego (co odzwierciedla przypis nr 172). Warto byłoby głębiej zreferować sposoby rozumienia rozwoju i dominujące tendencje w polskim samorządzie.

² Pisząc o rozwoju warto uzupełnić to ogólnym (bardziej filozoficznym) spojrzeniem. Chociażby można zadać pytanie czy chodzi o progres i co należy rozumieć przez progres/rozwój? Czy wszyscy tak samo definiują rozwój w wymiarze kulturowym/cywilizacyjnym? Czy samorząd czymś się wyróżnia jeśli chodzi o rozumienie priorytetów rozwojowych? Największym walorem pracy jest bardzo dokładna deskrypcja. Mniej wyraźna jest eksplanacja pojawiająca się tu w formie refleksji (widocznej w „Zakończeniu”). Słabszą stroną pracy jest prognozowanie. Również niewiele można znaleźć informacji o praktyce działania, o instrumentarium, które towarzyszy „dobrej praktyce” tworzenia strategii i planów skutecznie prowadzących do zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy.

Autorka rozprawy wskazała adekwatnie przedmiot i określiła cele podjętych badań. Recenzowana rozprawa zawiera podsumowanie i prezentację wyników zrealizowanych badań oraz stanowi interesujący opis i analizę funkcjonowania siedmiu gmin z obszaru powiatu chełmińskiego w województwie kujawsko-pomorskim, tj. wszystkich jednostek położonych na terenie powiatu chełmińskiego, do którego należą Gmina Miasto Chełmno, Gmina Chełmno, Gmina Unisław, Gmina Lisewo, Gmina Kijewo Królewskie, Gmina Papowo, Biskupie i Gmina Stolno (s. 10 rozprawy).

Opisowi i analizie funkcjonowania w/w gmin towarzyszą rozważania dotyczące rozwiązań modelowych i prawno-instytucjonalnych. Autorka podjęła próbę odtworzenia obrazu samorządu gminnego deklarując również (we Wstępie, s. 10) zaangażowanie empiryczne prowadzące do ilustracji rozważań teoretycznych i prawnoinstytucjonalnych. Jednocześnie podejście to stanowiło „podstawę oceny stopnia realizacji ideowopolitycznych założeń i normatywnych regulacji dotyczących wykonywania zadań publicznych w badanych gminach”.

Na uwagę zasługuje wyraźnie deskryptywny charakter pracy, przejawiający się w bardzo szczegółowej charakterystyce regulacji prawno-organizacyjnych i detalicznym, wieloaspektowym opisie badanych jednostek samorządu terytorialnego.

W rozprawie została sformułowana dość obszerna i złożona hipoteza główna, której nadano status twierdzenia otwartego. Autorka wyraża tu zdanie, że „powierzenie samorządowi terytorialnemu do samodzielnej realizacji obszernego katalogu zadań publicznych jako zadań własnych, wraz z możliwością zlecenia mu, jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, innych zadań publicznych, stanowiło akt definiujący jego społeczną oraz polityczną istotę i podmiotową pozycję w systemie władzy publicznej” (s. 10).

Hipotezę główną uzupełniają dwie hipotezy pomocnicze (s. 11). W świetle pierwszej: „gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego, odpowiedzialna za realizację wszystkich zadań/spraw publicznych o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżonych na rzecz innych podmiotów, jest newralgicznym ogniwem instytucjonalnej struktury terenowych władz publicznych”. Druga z kolei zakłada, iż: „samorządy badanych jednostek pomyślnie rozwiązują problemy życia zbiorowego ich mieszkańców i coraz bardziej efektywnie realizują zadania umożliwiające

rozwój gospodarczy, tworzenie nowoczesnej infrastruktury techniczno-ekonomicznej i socjalnej oraz wzbogacanie lokalnej kultury, tradycji i świadomości potrzeby aktywnego udziału mieszkańców i ich organizacji w rozwiązywaniu wspólnych problemów; ujawniające się zjawiska dysfunkcyjne są na ogół skutecznie eliminowane, co sprawia, że ich wpływ na życie i postawy obywatelskie mieszkańców oraz możliwości rozwojowe gmin są marginesowe”. Hipoteza ta jest szczególnie optymistyczna³. Stąd budzić może zainteresowanie, z punktu widzenia zastosowanych metod i narzędzi służących jej weryfikacji. Zasadne wydaje się zatem ustalenie, czy badane gminy pomyślnie rozwiązują problemy życia zbiorowego mieszkańców i działają w istocie na rzecz rozwoju.

Autorka rozprawy przedstawiła obszerną listę pytań badawczych podzielonych na grupę aspektów teoretycznych i normatywno-ustrojowych oraz grupę pytań pozwalających opisać działalność badanych gmin. W związku z tym podziałem sformułowane zostały istotne pytania dotyczące następujących kwestii z grupy pierwszej (s. 12-14): Jak współcześnie określana jest społeczna i polityczna istota samorządu terytorialnego? Jakie jest miejsce i rola samorządu terytorialnego w systemie instytucjonalnym demokratycznego społeczeństwa? Jak jest rola i pozycja samorządu w systemie władzy publicznej oraz według jakich kryteriów rozdzielone zostały zadania pomiędzy organy samorządowe i aparat państwowy? Co oznacza i w czym się wyraża pozycja gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego? Jak wygląda droga do ostatecznego zwycięstwa idei decentralizacji władzy i umocnienia samorządu? Jakie były motywy i cele wprowadzenia w 2002 r. bezpośrednich wyborów organu wykonawczego gminy?

W drugiej grupie (kwestii dotyczących praktyki samorządowej) przedstawiono następujące pytania: Jakie zadania/sprawy były umieszczane w programowych dokumentach badanych gmin? Jakie są rzeczywiste możliwości ich realizacji? (Tu autorka wskazywała na „konieczność zapoznania się ze

³ Autorka sama dostrzega również „optymistyczną” wymowę przedstawionej hipotezy na stronie 15 „Wstępu”. W pracy trudno dostrzec uwzględnienie opinii opozycji w radach gmin. Autorka nie wspomina o ewentualnych sporach o brak realizacji strategii i o krytycznych głosach radnych, np. co do niekonsekwencji w realizacji „priorytetowych” zadań, nie zawartych w strategiach i planach. Nawet jeśli nie ma sporów, to warto fakt ten podkreślić. Można byłoby prześledzić lokalną prasę pod tym kątem, ewentualnie protokoły z sesji rad gmin. Autorka deklaruje w pracy, że zna badane środowisko samorządowe. Ciekawym uzupełnieniem analizy byłoby przeprowadzenie indywidualnych wywiadów pogłębionych z kilkoma funkcjonariuszami publicznymi (w szczególności z radnymi opozycyjnymi), aby nieco bardziej poddać krytyce pozytywne wyobrażenia o rozwoju lokalnym, których wyrazicielami w oczywisty sposób są zainteresowani wójtowie i burmistrzowie oraz radni z nimi związani. Korzystając z informacji udzielanych przez przedstawicieli organu wykonawczego w gminach i przygotowywanych przez ich aparat administracyjny można narazić się na uzyskanie jednostronnego przekazu.

stanem zasobów majątkowych, finansowych, kadrowych i szeregiem innych aspektów typologicznej charakterystyki badanych gmin” – s. 13) Czy i w jakiej wysokości gminy korzystają z unijnych środków finansowych i jaka jest efektywność gospodarowania nimi? Jakie są formy współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego a także z partnerami zagranicznymi? Jakie są konkretne osiągnięcia władz lokalnych w realizacji przyjmowanych planów i programów oraz modernizacji infrastruktury i unowocześniania metod zarządzania gminą? Jedno z ciekawszych pytań dotyczyło zaniechań i błędów popełnianych w tym zakresie. Pani Magister dążyła również do ustalenia, jakie są realne perspektywy rozwojowe poszczególnych gmin oraz jakie zagrożenia pojawiają się w badanych środowiskach, utrudniając realizację zadań publicznych badanych jednostek.

Wątpliwości budzi odstępianie od ustalenia stanu wiedzy we wprowadzeniu do pracy. W tym kontekście dyskusyjne wydaje się przekonanie wyrażone we „Wstępie” (s. 14), dotyczące lektury licznych pozycji literatury naukowej, która miała utwierdzić Autorkę w przekonaniu, że „problematyka zadań samorządu terytorialnego nie jest przedmiotem bardziej wnikliwego zainteresowania badawczego, wychodzącego poza powierzchowną analizę przepisów prawnych”. Ponadto pojawia się tu krytyczne stwierdzenie: „Zauważalny jest apologetyczny stosunek wielu autorów wobec konstrukcji normatywnych oraz np. podejmowanych przez Trybunał Konstytucyjny prób objaśniania przepisów konstytucyjnych”. W przypisie nr 21 dodatkowo podkreślone zostało świadome odstępianie od zaprezentowania głównych pozycji literatury naukowej oraz wskazanie ich miejsca w Bibliografii.

Nie odmawiam autorom prac naukowych prawa do krytycznej oceny literatury przedmiotu, a nawet do kwestionowania powszechnie przyjętych ram prezentacji wyników badań. Oczekiwałbym jednak w takich przypadkach pogłębionego uzasadnienia ze wskazaniem konkretnych przykładów „powierzchnowych analiz” i dzieł „apologetycznych”. Ponadto, jeśli analizy „niepowierzchnowe” byłyby tak nieliczne, to zapewne nie ma przeszkód, aby wspomnieć o nich jako wiodących w przedmiotowych dociekaniach. Tym bardziej, że literatura spełniająca (jak się wydaje) adekwatne kryteria jest w recenzowanej rozprawie cytowana.

Autorka pracy, ze względu na wieloaspektowy charakter przedmiotu swojego zainteresowania, posłużyła się kilkoma metodami badawczymi, co w

moim przekonaniu przekonująco uzasadniła (s. 15-18). W części rozprawy obejmującej zagadnienia teoretyczno-prawne i modelowe, dotyczące istoty samorządu terytorialnego oraz gminy jako jednostki samorządowej podstawowego stopnia, zastosowała metodę systemową. Dążąc do uzyskania opisu i wyjaśnienia działania mechanizmu oraz zasad funkcjonowania samorządu gminnego uznała za właściwe odwołanie się do metody instytucjonalno-prawnej. Wiązało się to z dążeniem do określenia struktur organizacyjnych, normatywnych wzorców zawartych w przepisach prawnych, kompetencji kadr oraz procedur dotyczących funkcjonariuszy publicznych na poziomie samorządu lokalnego. Faktycznie w rozprawie zawarta jest analiza krytyczna aktów normatywnych, zarówno w odniesieniu do konstytucji i ustaw o znaczeniu ustrojowym⁴ jak i do aktów niższego rzędu (rozporządzenia, przepisy prawa miejscowego, dokumenty określające cele, zasady oraz procedury).

Autorka wskazuje także na swoje empiryczne zaangażowanie, twierdząc, że „przeprowadziła swoisty rekonesans w mieście Chełmno i okolicznych gminach dążąc do ustalenia organizacyjnych możliwości przeprowadzenia badań, metod ich realizacji oraz sprawdzenia czy zjawisko artykulacji, a następnie realizacji zadań samorządu można opisać na podstawie zastanych, wygenerowanych tu źródeł, głównie odpowiednich dokumentów” (s. 17). Określiła to jako „kontakt z terenem”, który umożliwił doprecyzowanie problematyki badawczej, a także służył wyborowi właściwych metod i technik zbierania informacji. Szczególnie zaciekała mnie tu podkreślona we Wstępie przez Panią Magister „pomoc” w realizacji planu badawczego, której służyła „znajomość środowiska oraz wielu osób pełniących ważne funkcje w poszczególnych gminach, wynikająca z wieloletniej pracy autorki w administracji skarbowej”.

W pracy zastosowano dwa typy narracji, ze względu na rozdzielenie kwestii teoretycznych i empirycznych, wynikających z badań własnych Autorki. W pierwszym mamy do czynienia z przeglądem literatury naukowej i źródeł prawnych. W drugim (dwa ostatnie rozdziały) sprawozdanie zostało połączone z prezentacją wyników badań własnych w wybranych gminach, gdzie dominują tabele i zestawienia syntetycznych danych (m.in. statystycznych).

⁴ Autorka na stronach 78-79 podejmuje refleksję nad ustawową konstrukcją „wspólnoty z mocy prawa”, odwołując się m.in. do analiz zawartych w mojej pracy: S. Kozłowski, Upodmiotowienie samorządu lokalnego w okresie transformacji systemowej w Polsce, Warszawa 2015.

Recenzowana rozprawa, pomimo określonego w tytule przedziału czasowego analizy, i częściowego uwzględniania czynnika czasu, nie prezentuje ujęcia historycznego i nie stanowi podejścia diachronicznego. Autorka jest tego świadoma, co podkreśliła (s. 19-20) wskazując, że podporządkowała swoją rozprawę zasadzie podejścia synchronicznego. Uwaga badawcza jest zatem skupiona na samorządzie lokalnym będącym strukturą odpowiedzialną za ład społeczny i realizację części zadań o charakterze publicznym.

Uważam, że mało spójnie i niedostatecznie jasno (w odniesieniu do hipotezy głównej) zostało rozwinięte stwierdzenie Pani Magister, że „samorząd terytorialny stał się na obszarze/terenie swojego działania głównym instytucjonalnym mechanizmem odpowiedzialnym za zaspokajanie potrzeb zbiorowych i indywidualnych” (s. 10). Nie jestem przekonany, że podnoszenie kwestii zaspokajania potrzeb „indywidualnych” powinno mieć znaczenie w pracy na temat strategii i planów wieloletnich. Autorka jednak podnosi tę kwestię również w „Zakończeniu” (s. 110 i 115). Kontekst zaspokajania potrzeb indywidualnych ma systemowo marginalne znaczenie i wynika z zasad dotyczących funkcjonowania ogółu, większej całości. W ustawie o samorządzie gminnym również jako fundamentalne wprowadzono zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, będące zadaniem własnym gminy. W toku rozważań podejmowanych w pracy kwestia zaspokojenia potrzeb indywidualnych przywoływana jest przez Autorkę niezwykle rzadko (s. 26), na ogół w kontekście wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej i nie jest poza tym rozwijana (s. 65; 68; 93; 103; 109; 167).

W odniesieniu do konstrukcji recenzowanej rozprawy naukowej nie wnoszę zastrzeżeń dotyczących układu pracy. Treść została w miarę proporcjonalnie podzielona na pięć rozdziałów. Systematyka wewnętrzna rozdziałów jest spójna i logiczna. W sposób wyczerpujący i przekonujący autorka zrealizowała zamierzenia badawcze⁵. Sam tytuł dzieła bezsprzecznie, adekwatnie i wyraźnie odnosi się do rozważań zawartych w pracy. Część zasadniczą rozprawy poprzedza długi, rozbudowany „Wstęp”. Na pierwszych sześciu stronach autorka skupiła się na procesie transformacji systemowej w Polsce po 1989 roku, w kontekście decentralizacji systemu władzy publicznej. Właściwie wskazała fundamentalne rozwiązania systemowe będące podwaliną

⁵ Trudno dostrzec wyraźne określenie celu pracy i uzasadnienie potrzeby tego typu badania. Warto byłoby określić tę potrzebę i wskazać komu jest potrzebna taka analiza, do kogo jest adresowana praca.

obecnego modelu samorządu terytorialnego. We „Wstępie” zawarto wiele dokładnych informacji dotyczących procesu badawczego. Całość rozważań (obejmujących 317 stron zamyka dziesięciostronicowe „Zakończenie”, będące swoistą konkluzją i oceną wynikających z dociekań podejmowanych w rozprawie. Autorka jeszcze raz odniosła się tu do podejmowanych na początku zagadnień historycznych, kwestii transformacji systemowej, przypomniała postawione hipotezy, potwierdzając ich pozytywną weryfikację. Istotna refleksja w podsumowaniu dotyczy dyskusyjnej kwestii jaką stało się wzmocnienie organu wykonawczego w gminach od 2002 r. oraz „osłabienia pozycji rady gminy i radnych, co interpretować można jako wycofanie się z pełnej, konsekwentnej realizacji modelu przyjętego w 1990 r.” (s. 312). Autorka słusznie zauważa naruszenie równowagi w działaniu organu uchwałodawczego i wykonawczego poprzez „ukształtowanie się silnego ośrodka menedżerskiego, odpowiedzialnego za przygotowywanie programów i planów rozwoju gminy a następnie ich realizację, przy zepchnięciu rady gminy do pozycji organu nadającego im wymaganą formę strategii, budżetu etc.”.

Dwa pierwsze rozdziały pracy oceniam wysoko z punktu widzenia rzeczowości analizy i wykazania przez Autorkę umiejętności pogodzenia deskrypcji wielu aspektów reform samorządowych w syntetycznym ujęciu. Przekrojowy opis dotyczy tu wszakże nie tylko gmin, ale również powiatów i województw samorządowych. W rozdziale pierwszym „Samorząd terytorialny jako integralne ogniwo systemu władzy publicznej w III RP” Autorka trafnie przedstawiła współczesne znaczenie i systemową rolę samorządu terytorialnego w demokratycznym państwie. Podjęła udaną próbę zdefiniowania kluczowych pojęć (m.in. takich jak samorząd, autonomia lokalna, decentralizacja). Zaprezentowana narracja w ujęciu historycznym opisuje proces prowadzący do ukształtowania się współczesnego rozumienia samorządu lokalnego. Na tym tle opisane zostały szczególne, polskie uwarunkowania organizacyjne (m.in. wynikające z doświadczeń zaborczych i późniejszych), których zwieńczeniem była transformacja systemowa lat 90. W rozdziale tym zbyt dużo miejsca jednak zajmuje charakterystyka powiatów i województw, co z uwagi na temat pracy jest problematyką drugorzędną.

W rozdziale drugim „Gmina - podstawowa jednostka samorządu terytorialnego”, Autorka skupiła się już na kwestiach związanych z funkcjonowaniem gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego

w Polsce. Rzeczowo i logicznie dokonała tu przeglądu norm prawnych, scharakteryzowała organizację wewnętrzną, organy władzy, aparat administracyjny. Jest to o tyle ważny rozdział, że właśnie tu na poziomie teoretycznym poruszono aspekty realizacji zadań publicznych oraz przygotowania strategii i programów rozwoju. Podkreślić należy tu koncentrację Autorki na kwestiach szczegółowych, detalicznych, co jest niezwykle cenne z punktu widzenia deskryptywnej funkcji nauki.

W rozdziale trzecim „Materialne podstawy działalności gminy” również uwidoczniła się imponująca wiedza i zapewne doświadczenie Pani Magister związane z problematyką finansową, co przejawia się w niezwykle pełnym i pogłębionym opisie. Autorka wykazała się tu umiejętnością krytycznej oceny przepisów ustawowych i precyzyjnie odtworzyła ścieżkę ewolucji regulacji prawnych. Dostrzegam tu zrozumienie procesu zmian systemowych w odniesieniu do okoliczności i konieczności pogłębiania reform (s. 130). W rozdziale tym rzeczowo przedstawione zostało całe spectrum zagadnień związanych z finansami publicznymi. Autorka nie pominęła w analizie istotnych kwestii praw własnościowych i majątkowych, a także przedstawiła spójny i uporządkowany wykaz aktów prawnych dotyczących gospodarki finansowej. Szczególnie warto zwrócić uwagę na niezwykle przejrzyste zestawienie, w formie tabelarycznej, poszczególnych rodzajów podatków oraz opłat lokalnych (s. 159-162). Jest to jeden z rozdziałów pracy, który rekomendowałbym w pierwszej kolejności do publikacji w formie podręcznika akademickiego, ze względu na syntetyczny i porządkujący wiedzę układ pogłębionych informacji, niezwykle przydatnych w procesie dydaktycznym.

Ostatnie dwa rozdziały mają już odmienny charakter. Autorka nadała im bardziej empiryczny status, wskazując na badania własne wykonane w odniesieniu do wybranych gmin.

W rozdziale czwartym „Charakterystyka typologiczna badanych gmin” przedstawiono wiele różnorodnych danych na temat analizowanych gmin z uwzględnieniem szczegółowego rysu historycznego, opisu środowiska naturalnego, walorów turystycznych oraz kwestii dotyczących realizacji zadań publicznych. Rozdział ten oczywiście spełnia ważne funkcje, ale w moim przekonaniu wiele detali można byłoby tu pominąć bez uszczerbku dla weryfikacji sformułowanych hipotez. Opis dawnej historii czy lokalnej przyrody można byłoby zawęzić do podstawowych informacji. Również nie wydaje mi się

tu istotne tworzenie szczegółowych wykazów tabelarycznych zawierających nazwiska wszystkich radnych z uwzględnieniem wykształcenia i zawodu (s. 217-222). Dane takie można byłoby przedstawić w formie aneksu do pracy, tym bardziej, że w dalszych rozważaniach Autorka nie odnosi się do wskazanych cech wymienianych funkcjonariuszy publicznych w kontekście wyciągania z tego wniosków badawczych. Nie dowodzi istnienia związku (lub choćby korelacji) pomiędzy np. wykształceniem i zawodem radnych a wyrażanym przez nich stanowiskiem wobec projektów strategii rozwoju i planów wieloletnich.

Piąty rozdział „Strategie rozwoju i plany wieloletnie badanych gmin. Realizacja i efekty” Autorka poświęciła szczegółowej analizie strategii rozwoju w badanych gminach. Uwzględniła tu również dokumenty programowe obowiązujące w latach 2010-2014. Docenić należy to, że omówione zostały zarówno mocne jak i słabe strony gmin. Wskazano istotne obszary będące w centrum zainteresowania polityki samorządowej na poziomie lokalnym. Uwzględniono tu takie kwestie jak misja, cele strategiczne i cele operacyjne. W rozdziale tym dominują tabele i zestawienia, w których Autorka przedstawiła dane dotyczące wykonania zadań oraz osiągnięte cele zawarte w strategiach rozwoju. Przeprowadziła również analizę finansową gmin z terenu powiatu chełmińskiego w badanym okresie. W rozdziale tym można odnaleźć wiele danych szczegółowych, m.in. w tak ważnych obszarach jak infrastruktura i gospodarka, czy zdrowie i bezpieczeństwo. Mam tu jednak pewien niedosyt w zakresie analizy i wnioskowania. Rozdział ten w większości składa się z tabel i zestawień, co utrudnia percepcję dzieła. Ostatni rozdział, odnoszący się w tytule do kwestii najistotniejszych z punktu widzenia tematu pracy, powinien zwieńczyć dzieło poprzez pogłębioną analizę, skupienie na eksplanacji i podkreślenie wyraźnie wszystkiego, co wiąże się tu z weryfikowanymi hipotezami. Uwaga ta nie ma fundamentalnego znaczenia dla mojej zdecydowanej pozytywnej oceny przeprowadzonych przez Autorkę badań. Formułuję jedynie zachętę do perfekcjonizmu na wszystkich etapach pracy badawczej.

Ocenę „Zakończenia” rozprawy przedstawiłem wcześniej, sugerując m.in. zwrócenie uwagi na aspekty prognostyczne.

Praca robi imponujące wrażenie ze względu na obszerną „Bibliografię”, pokazującą znaczną liczbę źródeł, z którymi zapoznała się Autorka. Pani

Magister uwzględniła w niej również swoje dwie publikacje (s. 347)⁶, które przywołuje w kilku miejscach w recenzowanej pracy (s. 113, 212, 263, 286, 287). W „Bibliografii” w uporządkowany sposób zostały przedstawione i wydzielone akty prawne, encyklopedie, słowniki i leksykony, dokumenty urzędowe, witryny internetowe, opracowania naukowe i publikacje prasowe.

Nie wnoszę zastrzeżeń do formalnej strony pracy. Nie dostrzegam w pracy uchybień stylistycznych, składniowych i interpunkcyjnych. Autorka w profesjonalny sposób posługuje się językiem właściwym dla prac naukowych na wysokim poziomie.

* * *

Recenzowana rozprawa jest niezwykle wartościowym i dojrzałym dziełem. Stanowi nowe ujęcie ze względu na specyfikę badanych podmiotów, nie dostrzeganych zazwyczaj w innych pracach naukowych. Szczegółowo i w interesujący, oryginalny sposób Autorka opisała badane gminy. W świetle zebranych danych i poczynionych analiz w znacznym stopniu uprawdopodobniła sformułowane w pracy hipotezy. Opanowała także umiejętność samodzielnego prowadzenia badań i przygotowywania prac naukowych.

Wypunktowane w niniejszej recenzji uwagi nie stanowią istotnej krytyki od strony merytorycznej i metodologicznej. Zapewne część uwag można potraktować jako element dyskusji i mojej oceny subiektywnej.

Jestem przekonany w pełni, że dysertacja Pani mgr Marzanny Brylew spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim (art. 13 ust. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki; Dz. U. z 2017 r., poz. 1789).

Recenzowana rozprawa stanowi twórcze i oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, jakim jest realizacja zadań samorządu gminnego w świetle strategii rozwoju i planów wieloletnich.

⁶ M. Brylew, Nowe przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach a gospodarka odpadami komunalnymi na przykładzie gmin powiatu chełmińskiego, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania” 2015, nr 7; M. Brylew, Współpraca międzynarodowa jednostek samorządu terytorialnego powiatu chełmińskiego, [w:] Polski samorząd terytorialny. Europejskie standardy i krajowa specyfika, A. Lutrzykowski (red.), Toruń 2014.

Wnoszę o dopuszczenie Pani magister Marzanny Brylew do kolejnych etapów przewodu doktorskiego prowadzonego przed Radą Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Warszawa, 27 listopada 2018 r.

Sebastian Konborski